

Argumentarea apartenenței a genului la specia literară a romanului a operei “Baltagul”

de Mihai Sadoveanu

Romanul este o specie a genului epic în proză, cu acțiune complexă și de mare întindere, desfășurată pe mai multe planuri narative, cu personaje numeroase și intrigă complicată.

Romanul “Baltagul” de Mihail Sadoveanu are toate notele caracteristice ale acestei specii literare.

Acțiunea este complexă și se întinde pe parcursul a șaisprezece capitole în care sunt narate, în esență, acțiunile Vitoriei Lipan în căutarea și cunoașterea adevărului despre soțul ei plecat de mai mult timp de acasă.

“Baltagul” își plasează acțiunea la începutul secolului al XIX – lea, din toamnă, când Nechifor Lipan pleacă la Dorna să cumpere oi, până în primavară, când Vitoria îi descoperă trupul neînsuflețit. Spațiul acțiunii este circumscris de drumul celor doi: Măgura Tarcăului, Călugăreni, Farcașa, Borca, Cuci, Dorna, Bistrița, Sabașa. Transhumanța presupune un spațiu vast, cuprinzând ținuturi de munte (zona Dornelor) și de câmpie (bălțile Jijiei).

Acțiunea este lineară, dar există mai multe planuri narative: unul retrospectiv, trecut, în care Vitoria rememorează întâmplări ale vieții de familie, și unul prezent, ramificat și el în funcție de drumul și întâmplările prin care trece eroina. Secvențele narative sunt legate prin înlănțuire și prin alternanță.

În expozițiune, naratorul prezintă o povestire despre firea muntenilor, dăruiti de Dumnezeu cu o “inimă ușoară”, cu exuberanță și cu bucuria de a trăi, în ciuda vieții aspre pe care sunt nevoiți să o ducă.

Intriga este determinată de întârzierea neobișnuită a lui Nechifor Lipan, plecat de acasă către Dorna să cumpere niște oi.

În desfășurarea acțiunii, Vitoria Lipan, ghidată de semne, de presimțiri negre și de vise rău prevestitoare caută răspunsuri la preotul satului, Dănilă, dar și la baba Maranda. Călăuzită de intuiție și cunoscându-și bărbatul, Vitoria este convinsă că acestuia i s-a întâmplat ceva rău. Împreună cu Gheorghită hotărăște să plece în căutarea lui Nechifor. Vitoria reface cu răbdare și inteligență traseul soțului poposind din “crâșmă în crâșmă și din han în han”, întrebând pretutindeni, ajutată mereu de semnele naturii, în care ea credea cu tărie. Descoperirea osemintelor bărbatului dispărut constituie punctul culminant.

Deznodământul este reprezentat de scena finală de la praznic când Vitoria povestește desfășurarea asasinatului, fapta vinovaților, crima lui Calistrat Bogza și complicitatea lui Ilie Cuțui. Bogza recunoaște că este vinovat, asemenea și Cuțui. Romanul se încheie cu replica Vitoriei, care decide să plece acasă, să facă toate rânduite, iar viața să reintre în făgașul firesc.

Modul de expunere dominant este narațiunea și se îmbină cu descrierea, cu dialogul și cu monologul interior. Secvențele narative sunt înlanțuite, pentru că naratorul obiectiv urmărește reconstituirea treptată a întâmplărilor, prin “strângerea cercului” în jurul celor vinovați de moartea lui Nechifor. Descrierile au în vedere elementele peisajului, oamenii și obiceiurile lor. Dialogul tensionează acțiunea sau evidențiază trăsăturile de caracter ale personajelor. Monologul interior pune în lumină zbuciumul sufleteș al Vitoriei Lipan, preocupată, și grijile ei permanente.

O trăsătură specifică romanului și prezentă în “Baltagul” este numărul mare de personaje. Astfel, există personaje principale, Vitoria și Nechifor Lipan, personaje secundare: Gheorghiță, Minodora, preotul Dănilă, baba Maranda, Calistrat Bogza, Ilie Cuțui, personaje episodice: moș Pricop, Iorgu Vasiliu, negustorul David, baciul Alexa. Indiferent de locul pe care îl ocupă în operă, aceste personaje au o importanță deosebită în desfășurarea evenimentelor, deoarece contribuie fiecare în felul său la decoperirea adevărului. De asemenea, el conturează două lumi: “cea de sus”, arhaică și tradițională, și “cea de jos”, unde munteanca întâlnește alte reguli decât cele cunoscute de ea.

Prin intermediul acțiunii și al personajelor, Mihai Sadoveanu oferă o imagine amplă și profundă a vieții, aspect ce ilustrează o altă trăsătură specifică romanului. Astfel, el zugrăvește modul de viață patriarhal al oamenilor de la munte, unde obiceiurile și tradițiile sunt păstrate cu sfințenie, înfățișează datinile legate de momentele cruciale ale existenței (naștere, nuntă, moarte).

Din cele arătate până acum se poate constata că opera literară “Baltagul” întrunește toate notele definitorii ale unui roman: caracter epic, acțiune complexă, existența unui număr mare de personaje și prezența unei imagini ample și profunde asupra vieții.

